C/2025/3991

2025 8 20

TARYBOS REKOMENDACIJA

2025 m. liepos 8 d.

dėl Vengrijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

(C/2025/3991)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ([2]), ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

Bendrosios nuostatos

(1) Reglamente (ES) 2024/1263, kuris įsigaliojo 2024 m. balandžio 30 d., nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir integracinį ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi SESV nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestro veikla apima visų pirma konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą. Be to, tuo reglamentu valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę už fiskalinę politiką ir jame akcentuojamas vidutinės trukmės laikotarpis, taip pat veiksmingesnis bei nuoseklesnis vykdymo užtikrinimas. Kiekviena valstybė narė privalo Tarybai ir Komisijai pateikti nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio (priklausomai nuo nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės, 4 arba 5 metų) fiskalinį struktūrinį planą, kuriame išdėstomi jos fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai. Tame plane nustatytas grynųjų išlaidų ([3]) planas turi atitikti reglamento reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama ne vėliau kaip iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, t. y. mažesnė nei 60 % bendrojo vidaus produkto (BVP), ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas ir nesiektų Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęsiamas ne daugiau kaip trejais metais, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal reglamente nustatytus kriterijus;

([1]) OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OL L 306, 2011 11 23, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Grynosios išlaidos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punkte: grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus: i) palūkanų išlaidas; ii) diskrecines pajamų priemones; iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų; iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui; v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

(2) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241 ([4]), kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – EGADP). Pagal EGADP valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. teikiama Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro prioritetus EGADP prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo, kartu skatindama tvarias reformas ir investicijas, kuriomis visų pirma remiama valstybių narių žalioji ir skaitmeninė pertvarkos ir didinamas jų ekonomikos atsparumas. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, didinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(3) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435 ([5]) („REPowerEU“ reglamentu) siekiama laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padeda užtikrinti Sąjungos energetinį saugumą ir įvairinti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Vengrija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(4) 2021 m. gegužės 11 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Vengrija Komisijai pateikė savo nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal to reglamento 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi V priede pateiktomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, veiksmingumą, efektyvumą ir darną. 2022 m. gruodžio 15 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą, kuriuo patvirtinamas Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimas ([6]); 2023 m. gruodžio 8 d. pagal 18 straipsnio 2 dalį tas sprendimas buvo iš dalies pakeistas, kad būtų įtrauktas skyrius „REPowerEU“ ([7]). Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Vengrija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir galutines reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tam tikros reformos ar investicijos tarpinės ir galutinės reikšmės pasiektos patenkinamai, turi būti neregresuojama ankstesnių tos pačios reformos ar investicijos reikšmių atžvilgiu;

(5) 2025 m. vasario 18 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria pritariama Vengrijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui ([8]). Planas pateiktas pagal Reglamento (ES) 2024/1263 11 straipsnį ir 36 straipsnio 1 dalies a punktą ir apima laikotarpį nuo 2025 m. iki 2028 m., o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per ketverius metus;

(6) 2024 m. lapkričio 26 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2025 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Vengrija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([9]) priėmė 2025 m. gegužės 13 d., o bendrą užimtumo ataskaitą – 2025 m. kovo 10 d.;

(7) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti ES konkurencingumą pasaulyje. Joje nustatytos trys tvariam ekonomikos augimui būtinos transformacijos: i) inovacijos; ii) priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencingumas; ir iii) saugumas. Kad būtų panaikintas atotrūkis inovacijų srityje, ES siekia skatinti pramonės inovacijas, remti startuolių augimą įgyvendindama tokias iniciatyvas kaip ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija ir skatinti tokių pažangių technologijų kaip dirbtinis intelektas ir kvantinė kompiuterija diegimą. Siekdama žalesnės ekonomikos, Komisija parengė išsamų Įperkamos energijos veiksmų planą ir nustatė švarios pramonės kursą, kuriais užtikrinama, kad perėjimas prie švarios energijos išliktų ekonomiškai efektyvus, palankus konkurencingumui, visų

([4]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) 2022 m. gruodžio 15 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 15447/2022).

([7]) 2023 m. gruodžio 8 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2022 m. gruodžio 15 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 15964/2023).

([8]) 2025 m. vasario 18 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Vengrijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui (OL C/2025/1707, 2025 3 18).

([9]) 2025 m. gegužės 13 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C, C/2025/2782, 2025 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

pirma intensyviai energiją vartojančiuose sektoriuose, ir skatintų augimą. Siekdama sumažinti pernelyg didelę priklausomybę ir padidinti saugumą, Sąjunga yra pasiryžusi stiprinti pasaulines prekybos partnerystes, įvairinti tiekimo grandines ir užsitikrinti prieigą prie ypatingos svarbos žaliavų ir švarios energijos šaltinių. Šie prioritetai grindžiami horizontaliaisiais įgalinamaisiais veiksniais, t. y. reglamentavimo supaprastinimu, bendrosios rinkos gilinimu, konkurencingumo finansavimu ir santaupų ir investicijų sąjunga, skatinimu ugdyti įgūdžius ir kurti kokybiškas darbo vietas ir geresniu ES politikos koordinavimu. Konkurencingumo kelrodis suderintas su Europos semestru, taip užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su Komisijos strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

(8) 2025 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant EGADP. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įgyvendinti visapusiškai, nes šie planai padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Šios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra aktualios ir pagal Reglamento (ES) 2021/241 21 straipsnį iš dalies pakeistų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimui;

(9) 2025 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos apima pagrindinius ekonominės politikos uždavinius, kurie nepakankamai sprendžiami į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtrauktomis priemonėmis, atsižvelgiant į atitinkamus uždavinius, nustatytus 2019–2024 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose;

(10) 2025 m. birželio 4 d. Komisija paskelbė 2025 m. ataskaitą dėl Vengrijos. Joje įvertinta pažanga, Vengrijos padaryta įgyvendinant atitinkamas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodyti Vengrijai kylantys aktualiausi uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Vengrijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos 2030 m. pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

(11) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Vengrijos apžvalgą. 2025 m. gegužės 13 d. paskelbtos pagrindinės Komisijos to reglamento tikslais atlikto Vengrijos makroekonominio pažeidžiamumo vertinimo išvados ([10]). 2025 m. birželio 4 d. Komisija padarė išvadą, kad Vengrijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma, pažeidžiamumas, susijęs su konkurencingumu ir valdžios sektoriaus finansavimo poreikiais, tebėra aktualus. Spartus darbo užmokesčio augimas pastaraisiais metais pakenkė sąnaudų konkurencingumui, o infliacinis spaudimas išlieka didesnis nei likusioje ES dalyje, ekonomikos atsigavimas lėtas ir jam gresia padėties blogėjimo rizika. 2024 m. išorės sąskaitoje užfiksuotas perteklius, tačiau vidaus paklausą skatinanti politika kelia riziką išorės tvarumui. Valdžios sektoriaus deficitas 2024 m. sumažėjo dėl mažesnių investicijų ir sumažėjusių išlaidų energijos subsidijoms, tačiau tebėra didelis ir prognozuojama, kad šiais ar kitais metais jis daug nepagerės. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP nemažėja, o skolos tvarkymo sąnaudos ir bendrieji finansavimo poreikiai tebėra dideli. Dėl mokesčių paskatų vietos bankams pirkti valstybės skolą bankų ir valdžios sektoriaus tarpusavio ryšys sustiprėjo. 2024 m. būsto kainų augimas gerokai paspartėjo dėl didelės paklausos, o padėtį dar labiau apsunkino paklausą remiančios vyriausybės priemonės. Politikos pažanga buvo nedidelė. Vengrijai reikės nustatyti nuolatines fiskalines priemones ir mažiau pasikliauti laikinais nenumatyto pelno mokesčiais arba investicijų mažinimu. Pinigų politika buvo griežta, tačiau jos veiksmingumą susilpnino vyriausybės kišimasis: prastai nukreipiamos subsidijos ir paskolos namų ūkiams ir bendrovėms išlieka, o dėl skolinimo normų kontrolės ribojamas pinigų politikos veiksmingumas. Be to, būsto subsidijos ir lengvatinio skolinimo programos toliau iškraipo būsto rinką ir didina būsto kainų spaudimą;

Metinės pažangos ataskaitos vertinimas

(12) 2025 m. vasario 18 d. Taryba Vengrijai rekomendavo tokį didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą: 2025 m. – 4,3 %, 2026 m. – 4,0 %, 2027 m. – 3,9 % ir 2028 m. – 3,7 %, o tai atitinka didžiausius bendrus augimo tempus, apskaičiuotus remiantis 2023 m., t. y. 9,1 % 2025 m., 13,5 % 2026 m., 17,9 % 2027 m. ir 22,2 % 2028 m. 2025–

([10]) SWD(2025) 127 final.

2026 m. šie didžiausi grynųjų išlaidų augimo tempai sutampa su taisomuoju planu pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 4 dalį, kaip 2025 m. vasario 18 d. rekomendavo Taryba, kad būtų ištaisyta perviršinio deficito padėtis ([11]). 2025 m. balandžio 30 d. Vengrija pateikė metinę pažangos ataskaitą ([12]) dėl veiksmų, kurių imtasi atsižvelgiant į 2025 m. vasario 18 d. Tarybos rekomendaciją siekiant ištaisyti perviršinio deficito padėtį ir įgyvendinti reformas bei investicijas, kuriomis reaguojama į pagrindinius uždavinius, nustatytus konkrečioms šalims skirtose Europos semestro rekomendacijose. Metinė pažangos ataskaita taip pat atspindi pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį du kartus per metus Vengrijos teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(13) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija rekomendavo koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas, ir 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Taryba šiam pasiūlymui pritarė. Gavusi 2025 m. balandžio 30 d. Vengrijos prašymą, 2025 m. liepos 8 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria Vengrijai leidžiama nukrypti nuo rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir jį viršyti ([13]);

(14) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis ([14]), Vengrijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 6,7 % BVP 2023 m. iki 4,9 % 2024 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 73,0 % BVP 2023 m. pabaigoje iki 73,5 % 2024 m. pabaigoje. Pagal Komisijos skaičiavimus, šie pokyčiai atitinka 2,3 % grynųjų išlaidų augimo tempą 2024 m. Metinėje pažangos ataskaitoje Vengrijos įvertintas grynųjų išlaidų augimas 2024 m. sudaro 2,3 %. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika ([15]), apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo stabdomoji ir jos kryptis – 3,3 % BVP;

(15) remiantis metine pažangos ataskaita, makroekonominės raidos scenarijuje, kuriuo grindžiamos Vengrijos biudžeto projekcijos, numatoma, kad 2025 m. realusis BVP augs 2,5 %, o prognozuojama infliacija pagal SVKI 2025 m. bus 4,5 %. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad realusis BVP išaugs 0,8 % 2025 m. ir 2,5 % 2026 m., o infliacija pagal SVKI bus 4,1 % 2025 m. ir 3,3 % 2026 m.;

(16) metinėje pažangos ataskaitoje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 4,1 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos sumažės iki 73,1 %. Šie pokyčiai atitinka 7,4 % grynųjų išlaidų augimą 2025 m. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 4,6 % BVP. Deficito sumažėjimas 2025 m. daugiausia susijęs su mažesnėmis palūkanų išlaidomis dėl mažėjančių atkarpos išmokų už su infliacija susietas obligacijas ir toliau mažėjančių subsidijų komunalinių paslaugų įmonėms, skirtų nuostoliams, patirtiems nustačius viršutines namų ūkiams tiekiamos energijos kainų ribas, padengti. Pagal Komisijos skaičiavimus, šie pokyčiai atitinka 6,1 % grynųjų išlaidų augimą 2025 m. Ši suma yra mažesnė nei Vengrijos valdžios institucijų metinėje pažangos ataskaitoje pateikta projekcija dėl mažesnių nacionalinėmis lėšomis finansuojamų išlaidų. Komisijos prognozėje numatomas didesnis deficitas dėl gerokai mažesnių pajamų iš gamybos ir pelno mokesčių, kuriuos lemia lėtesnis BVP augimas. Remiantis Komisijos įverčiais, 2025 m. fiskalinė politika, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus skatinamoji (0,4 % BVP). Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 74,5 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi didelį valdžios sektoriaus deficitą ir teigiamą atsargų ir srautų koregavimą dėl didelių palūkanų mokėjimų, išreikštų grynaisiais pinigais, susikaupusių per ankstesnius metus;

([11]) Tarybos rekomendacija ištaisyti perviršinio deficito padėtį Vengrijoje (OL C/2025/5896).

([12]) 2025 m. metinės pažangos ataskaitos pateikiamos https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([13]) 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija, kuria Vengrijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo (nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas), OL C, C/2025/3968, 2025 8 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3968/oj.

([14]) Eurostato euro rodikliai, 2025 4 22.

([15]) Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas.

(17) Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2025 m. finansuojamos valdžios sektoriaus išlaidos sudarys 0,4 % BVP, palyginti su 0,2 % BVP 2024 m. ([16]) Išlaidų finansavimas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama suteikia galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be tiesioginio poveikio Vengrijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(18) valdžios sektoriaus išlaidos gynybai Vengrijoje 2021 m. sudarė 1,1 % BVP, 2022 m. – 1,4 % BVP, o 2023 m. – 1,9 % BVP ([17]). Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad tiek 2024 m., tiek 2025 m. gynybos išlaidos sudarys 2,0 % BVP. Tai 0,9 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 m. Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimo laikotarpiu (2025–2028 m.) Vengrijai leidžiama peržiūrėti valdžios sektoriaus išlaidų prioritetus arba padidinti valdžios sektoriaus pajamas, kad ilgam padidintos gynybos išlaidos nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu;

(19) Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad grynosios išlaidos Vengrijoje 2025 m. išaugs 6,1 %, o 2024 ir 2025 m. iš viso bendrai 8,6 %. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad 2025 m. grynųjų išlaidų augimas Vengrijoje viršys rekomenduojamą didžiausią augimo tempą, nustatytą pagal taisomąjį planą, o tai atitiks 0,7 % BVP metinį nuokrypį ([18]). Vertinant 2024 ir 2025 m. kartu, prognozuojama, kad bendras grynųjų išlaidų augimo tempas bus mažesnis už rekomenduojamą didžiausią augimo tempą. Numatomas nuokrypis, remiantis dabartinėmis gynybos išlaidų projekcijomis, neviršija pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą leidžiamo lankstumo ribų. Todėl perviršinio deficito procedūra Vengrijai laikinai sustabdoma;

(20) be to, Taryba rekomendavo Vengrijai iki 2024–2025 m. šildymo sezono panaikinti neatidėliotinas energijos paramos priemones. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad 2024 m. grynosios biudžeto išlaidos ([19]) neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms sudarys 1,0 % BVP, tačiau numatoma, kad 2025 m. jos sumažės iki 0,5 %. Visų pirma tebegaliojo subsidijos komunalinių paslaugų įmonėms, skirtos nuostoliams, patirtiems nustačius viršutines namų ūkiams tiekiamos energijos kainų ribas, padengti. Neatidėliotinos energijos paramos priemonės nebuvo panaikintos iki 2024–2025 m. šildymo sezono. Tai neatitinka Tarybos rekomendacijos;

(21) į metinę pažangos ataskaitą neįtrauktos biudžeto projekcijos po 2025 m. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,7 % BVP. Nedidelis valdžios sektoriaus deficito padidėjimas 2026 m. daugiausia susijęs su didesnių mokesčių lengvatų motinoms poveikiu ir viešojo sektoriaus darbo užmokesčio didėjimo ir priemokų poveikiu. Šie pokyčiai atitinka 6,0 % grynųjų išlaidų augimą 2026 m. Remiantis Komisijos įverčiais, 2026 m. fiskalinė politika, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus skatinamoji (1,0 % BVP). Komisija prognozuoja, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos sumažės iki 74,3 %. Skolos santykio su BVP sumažėjimas 2026 m. daugiausia atspindi didesnį nominaliojo BVP augimą;

Pagrindiniai politikos uždaviniai

(22) tam tikra praktika iškraipo finansų ir mažmeninės rinkos veikimą, o tai taip pat gali riboti pinigų politikos veiksmingumą. Nors 2024 m. buvo laipsniškai panaikintos bankų indėlių ir įmonių skolinimosi normos viršutinės ribos, iš esmės tikimasi, kad bankai sumažins skolinimosi normas. Be to, siekiant padidinti vidaus paklausą, paplitusios tikslinės subsidijuojamos paskolos namų ūkiams ir korporacijoms, taip pat administraciniu požiūriu kontroliuojamos hipotekos palūkanų normos. Subsidijuojamų paskolų dalis tebėra didelė, palyginti su iki COVID-19 buvusiu lygiu, todėl kapitalo paskirstymas yra neoptimalus dėl projektų, kurių grąža nedidelė ir našumo augimas yra ribotas, finansavimo. Nors viršutinės maisto produktų kainos ribos buvo laipsniškai panaikintos 2024 m., 2025 m. vyriausybė apribojo įvairių maisto produktų mažmeninės pirkimo kainos ir pardavimo kainos skirtumą;

([16]) Remiantis EGADP statistinio registravimo gairėmis, panašiai kaip ir įprastinių ES dotacijų atveju, EGADP dotacijomis finansuotinos išlaidos nacionalinėse sąskaitose registruojamos tuo metu, kai jos patiriamos, ir suderinamos laiko bei dydžio atžvilgiu su sąlyginėmis pajamomis iš ES, neatsižvelgiant į atsiskaitymo grynaisiais pinigais laiką, kuris priklauso nuo to, ar patenkinamai pasiektos tarpinės ir galutinės reikšmės. Vengrija iki šiol nepateikė jokių mokėjimo prašymų pagal EGADP ir gavo tik išankstinio finansavimo išmokas. Eurostatas (2021 m.) „Guidance note on the statistical recording of the Recovery and Resilience Facility“.

([17]) Eurostatas, valdžios sektoriaus išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikatorių (COFOG). Dėl COFOG ir NATO apibrėžčių metodinių skirtumų COFOG apibrėžtimi pagrįstos išlaidos gali skirtis nuo NATO apibrėžtimi pagrįstų išlaidų.

([18]) Nuo 2026 m. šie skaičiai atsispindės kontrolės sąskaitoje, įsteigtoje pagal Reglamento (ES) 2024/1263 22 straipsnį.

([19]) Šis skaičius rodo metines tų priemonių biudžeto išlaidas, įskaitant pajamas ir išlaidas, ir, kai taikytina, atmetus pajamas iš mokesčių, taikomų nenumatytam energijos tiekėjų pelnui.

(23) biudžeto planavimo ir vykdymo trūkumai lėmė ribotą politikos skaidrumą ir praeityje prisidėjo prie fiskalinės politikos skatinamojo polinkio. Dėl nuo 2016 m., išskyrus 2024 m., labai anksti priimamų metinių biudžetų sumažėjo makroekonominių ir biudžetinių prognozių patikimumas. Nuo 2020 m. įvedus nepaprastąją padėtį, padidėjo veiksmų laisvė vykdant metinius biudžetus. Vengrijos nacionalinė fiskalinė sistema neskatina atsargesnės fiskalinės politikos ir turi keletą trūkumų, pvz., skolos taisyklės yra ciklinškos, o vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto planavimas vykdomas nepakankamai griežtai. Dažni ir reikšmingi fiskalinių tikslų persvarstymai pakenkė biudžeto, kaip rinkos dalyvių garanto, vaidmeniui ir sukėlė abejonių dėl vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinių planų patikimumo. Vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį planavimą grindžiant daugiametėmis išlaidų viršutinėmis ribomis, kaip nustatyta peržiūrėtose ES fiskalinėse taisyklėse, būtų lengviau spręsti fiskalinės politikos skatinamojo polinkio klausimą. Vengrijos fiskalinės tarybos įgaliojimai ir veiklos pajėgumai tebėra riboti. Naujos viešųjų fondų valdymo struktūros, pvz., viešojo intereso patikos fondai, silpnina biudžeto priežiūrą, nes atrodo, kad jos veikia be veiksmingų kontrolės mechanizmų;

(24) numatoma, kad dėl visuomenės senėjimo Vengrijoje suintensyvės ilgalaikio fiskalinio tvarumo iššūkiai. Prognozuojama, kad darbingo amžiaus gyventojų ir 65 metų ar vyresnių asmenų santykis sumažės nuo 2,9 2023 m. iki 1,8 2070 m. Todėl numatoma, kad išlaidos pensijoms gerokai išaugs – nuo apytikriai 7,7 % 2022 m. iki daugiau kaip 12 % BVP 2070 m. Remiantis Komisijos skolos tvarumo analize, fiskalinė rizika vidutiniu ir ilguoju laikotarpiais yra didelė. Dėl pensijų sistemos struktūros kyla teisingumo problemų, pvz., didėja išlaidos dideles pajamas gaunančių asmenų pensijoms ir susidaro dideli pensijų skirtumai tarp skirtingų amžiaus grupių pensininkų, nes pensijų apskaičiavimo metodas labai priklauso nuo nacionalinio vidutinio darbo užmokesčio svyravimų. Minimali pensija nuo 2008 m. išliko nominaliai nepakitusi ir nėra veiksminga užtikrinant adekvačias pensijas asmenims, kurių darbo stažas buvo nutrauktas ir kurių vidutinis darbo užmokestis karjeros metu buvo mažas;

(25) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos ne vėliau kaip 2026 m. Numatoma, kad jos padės veiksmingai spręsti visus atitinkamose konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Vengrijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį glaustą laikotarpį labai svarbu užbaigti veiksmingą gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. 2025 m. birželio 4 d. priimtame Komisijos komunikate „Priemonė „NextGenerationEU“. Laikotarpis iki 2026 m.“ paaiškinamas priemonės pabaigoje taikytinas tvarkaraštis ir pateikiamos gairės valstybėms narėms iki 2026 m. rugpjūčio 31 d. maksimizuoti įgyvendinimą, be kita ko, gairės dėl to, kaip toliau racionalizuoti savo gaivinimo ir atsparumo planus, pateikiami pagrindiniai pasirinkimai, į kuriuos reikia atsižvelgti tuos planus peržiūrint, taip pat pabrėžiama, jog svarbu iš anksto vykdyti kruopštų bendrą planavimą, kad 2026 m. būtų pateikti paskutiniai mokėjimo prašymai. Kad iki 2026 m. rugpjūčio mėn. būtų įvykdyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įsipareigojimai, Vengrijai labai svarbu skubiai paspartinti reformų ir investicijų įgyvendinimą sprendžiant atitinkamus uždavinius, visų pirma skubiai įgyvendinant būtinas priemones, kad būtų užtikrinta veiksminga ES finansinių interesų apsauga. Šiuo atžvilgiu kovos su korupcija sistemos stiprinimas ir konkurencijos viešųjų pirkimų srityje didinimas yra pagrindiniai elementai, kurie taip pat labai svarbūs siekiant pagerinti verslo aplinką ir skatinti konkurencingumą. Kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(26) Vengrijoje paspartėjo sanglaudos politikos programų, apimančių paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondo, įgyvendinimas. Svarbu ir toliau dėti pastangas, kuriomis siekiama užtikrinti, kad šios programos būtų greitai įgyvendinamos, ir kartu kuo labiau padidinti jų poveikį vietoje. Be to, siekiant sėkmingai įgyvendinti sanglaudos politikos programas, labai svarbu, kad Vengrija skubiai išspręstų neišspręstus klausimus, susijusius su reikiamomis sąlygomis, visų pirma neišspręstus klausimus, susijusius su Pagrindinių teisių chartijos laikymusi ir Sąjungos finansinių interesų apsauga. Vengrija jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programas, kad padidintų konkurencingumą ir augimą, kartu didindama socialinę sanglaudą. Be to, Vengrija ir toliau susiduria su iššūkiais, be kita ko, susijusiais su konkurencingumo didinimu pramonės pertvarkos kontekste, inovacijų ir skaitmeninių pajėgumų stiprinimu, energetikos pertvarkos spartinimu, galimybių gauti įperkamą būstą, įskaitant socialinį būstą, gerinimu, nepalankioje padėtyje esančių grupių kvalifikacijos kėlimu ir integracija į darbo rinką, kova su skurdu ir socialine atskirtimi, taip pat nelygybe švietimo srityje ir hidrologinio atsparumo didinimu. Pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį

Vengrija, atlikdama sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, privalo peržiūrėti kiekvieną programą, be kita ko, atsižvelgdama į 2024 m. šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius. 2025 m. balandžio 1 d. priimtais Komisijos pasiūlymais ([20]) kiekvienos programos laikotarpio vidurio peržiūros rezultatų vertinimo pateikimo terminas pratęsiamas po 2025 m. kovo 31 d. Jais taip pat suteikiama lankstumo galimybių, kad būtų padedama paspartinti programų įgyvendinimą, ir paskatų valstybėms narėms sanglaudos politikos išteklius paskirstyti penkioms Sąjungos strateginėms prioritetinėms sritims, t. y. strateginių technologijų konkurencingumui, gynybai, būstui, hidrologiniam atsparumui ir energetikos pertvarkai, taip pat investicijoms į įgūdžius prioritetiniuose sektoriuose, kartu ESF+ programose daugiausia dėmesio ir toliau skiriant pažeidžiamiausioje padėtyje esantiems asmenims;

(27) Europos strateginių technologijų platforma (STEP) suteikia galimybę investuoti į vieną iš pagrindinių ES strateginių prioritetų, stiprinant ES konkurencingumą. STEP parama nukreipiama per 11 esamų ES fondų. Valstybės narės taip pat gali prisidėti prie programos „InvestEU“, pagal kurią remiamos investicijos į prioritetines sritis. Vengrija galėtų optimaliai pasinaudoti šiomis iniciatyvomis ypatingos svarbos technologijų, įskaitant švarias ir efektyviai išteklius naudojančias technologijas, kūrimui ar gamybai remti;

(28) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir naudojantis kitais ES fondais, Vengrija turėtų veiksmingai spręsti likusius uždavinius, susijusius su verslo aplinka, galimybėmis gauti finansavimą, inovacijomis, priklausomybe nuo Rusijos iškastinio kuro, subsidijomis iškastiniam kurui, elektros tinklo subalansavimu, vandentvarka, švietimu, įgūdžių lygiu ir nepalankioje padėtyje esančių grupių integracija į darbo rinką, socialine parama, socialiniu dialogu ir būstu;

(29) kaip nustatyta Konkurencingumo kelrodyje, visos ES, nacionalinės ir vietos institucijos privalo dėti daug pastangų, kad būtų parengtos paprastesnės taisyklės ir paspartintos administracinės procedūros. Komisija nustatė plataus užmojo administracinės naštos mažinimo tikslus: bent 25 % ir bent 35 % MVĮ atveju; ji taip pat sukūrė naujų priemonių šiems tikslams pasiekti, įskaitant sistemingą ES teisės aktų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir aktyvesnį suinteresuotųjų subjektų dialogą. Kad pasiektų šį užmojį, Vengrija taip pat turi imtis veiksmų. 49 % įmonių mano, kad joms vykdyti verslą Vengrijoje trukdo sudėtingos administracinės procedūros ([21]). Silpna verslo aplinka vis dar yra didelė kliūtis inovacijoms. Remiantis konkurencingumo rodikliais, 2024 m. Vengrija buvo viena iš prasčiausiai veikiančių valstybių narių šiuo atžvilgiu ES. Įmonės susiduria su dideliu reglamentavimo nepastovumu, o tai apsunkina ilgalaikį verslo planavimą. Dėl svarbių įstatymų projektų nesikonsultuojama su visuomene ir suinteresuotaisiais subjektais, nes juos parlamente dažnai teikia ne vyriausybė, o pavieniai nariai, todėl viešų konsultacijų rengti nereikia. Vyriausybė ir toliau plačiai naudoja nepaprastosios padėties dekretus, kad iš dalies pakeistų įstatymus nepaprastosios padėties laikotarpiu, kuris pastaruosius penkerius metus dėl įvairių priežasčių buvo nuolat pratęsiamas. Ilgalaikė nepaprastosios padėties tvarka riboja viešas konsultacijas ir sudaro sąlygas staigiems, dažnai dideliems politikos pokyčiams, galintiems sutrikdyti įprastą verslo veiklą. Nevienodas požiūris į įmones riboja konkurenciją. Rinkos struktūra yra koncentruota ir tik kelios įmonės konkuruoja konkrečiose rinkose ([22]). Kelios paslaugos patikėtos valstybinėms arba privačioms įmonėms, kurios veikia be konkurencijos. Preliminariųjų susitarimų plataus masto naudojimas vykdant viešųjų pirkimų procedūras taip pat riboja konkurenciją, nes tam tikros įmonės susaistomos ir joms padedama įgyti dominuojančią padėtį rinkoje. Visų pirma mažmeninės prekybos sektorius veikia nestabilioje verslo aplinkoje. Mažmenininkai taip pat susiduria su administracinėmis intervencijomis, pvz., mažmeninių kainų viršutinėmis ribomis, pardavimo maržų ribomis, privalomomis nuolaidomis, draudimu parduoti maisto produktus likus 48 valandoms iki jų galiojimo pabaigos datos ir privalomu kainų skelbimu internete. Politikos priemonės ir dideli mokesčiai mažina mažmenininkų konkurencingumą.

Vis dažnesnis konkretiems sektoriams skirtų mokesčių taikymas apsunkina mokesčių sistemą ir daro neproporcingą poveikį didesnėms, dažnai užsienio kapitalo įmonėms. 2023 m. pajamos iš konkretiems sektoriams taikomų mokesčių sudarė 2,7 % BVP. Labiausiai nukentėjo bankų, energetikos, mažmeninės prekybos, statybinių medžiagų, draudimo, telekomunikacijų ir komunalinių paslaugų sektoriai. Valstybė aktyviai dalyvauja verslo sandoriuose ir išstumia privačius subjektus, įsigydama arba palengvindama kelių didelių įmonių įsigijimą subsidijuojamu finansavimu. Buvo imtasi įvairių valstybės intervencijų siekiant priversti (daugiausia užsienio) savininkus parduoti savo įmones, taip sudarant palankesnes sąlygas kurti viešuosius ar su vyriausybe susijusius nacionalinius lyderius. Daugėjant privataus kapitalo fondų kyla naujų iššūkių. Šia bendrovės struktūra visų pirma naudojasi asmenys,

([20]) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl konkrečių priemonių strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056 (COM(2025) 123 final).
([21]) Greitoji apklausa „Businesses' attitudes towards corruption in the EU“, „Eurobarometro“ ataskaita (2024 m. balandžio mėn.).
([22]) Pasaulio banko verslo parengties ataskaita.

turintys ryšių su vyriausybe, nes ji užtikrina anonimiškumą, panašiai kaip ir lengvatinio apmokestinimo bendrovės. Pastaraisiais metais privataus kapitalo fondų skaičius ir dydis gerokai padidėjo ir 2024 m. sudarė daugiau kaip 2,5 % BVP. Privataus kapitalo fondai vis labiau investuoja į įmones, laimėjusias viešuosius pirkimus ir užtikrinančias didelės vertės koncesijas, ir aktyviai dalyvauja verslo sandoriuose su valstybe. Silpna verslo aplinka prisideda prie konkurencingumo mažėjimo ir stabdo investicijas ir galiausiai lėmė didesnę infliaciją ir lėtą ekonomikos atsigavimą, kaip matyti iš nuodugnios Vengrijos apžvalgos pagal makroekonominio disbalanso procedūrą;

(30) Vengrijoje nepakankamai išvystytos kapitalo rinkos, kaip būdai finansuoti startuolius ir labai novatoriškas mažąsias ir vidutines įmones. 2023 m. akcijų rinkos kapitalizacija sudarė 17,6 % BVP (ES vidurkis – 68 %). Naujausios politikos priemonės dar labiau apsunkino kapitalo rinkų plėtrą, pvz., neprofesionaliesiems investuotojams skirtos ilgalaikės obligacijos be mokesčių ir mokesčių paskatos investicijoms į būstą;

(31) per pastarąjį dešimtmetį mokslinių tyrimų ir plėtros intensyvumas padidėjo tik nežymiai ir 2023 m. vis dar buvo gerokai mažesnis už ES vidurkį (1,4 %, palyginti su 2,2 % BVP). Viešosios išlaidos moksliniams tyrimams ir plėtrai, be kita ko, universitetuose, yra vienos mažiausių ES, o tai stabdo mokslinę kompetenciją. Vykstanti mokslo tiriamųjų įstaigų reorganizacija ir neaiškūs vidaus vertinimo mechanizmai prisideda prie neapibrėžtų mokslo darbuotojų darbo sąlygų. Technologijų perdavimo biurai dar nepakankamai integruoti į akademinius sluoksnius ir nepakankamai jų pripažįstami, o šalutiniai kanalai dar nėra gerai išplėtoti. Akademinės bendruomenės ir įmonių bendradarbiavimas daugiausia apsiriboja jau įsitvirtinusiomis įmonėmis, turinčiomis ryšių su universitetais. Tik kelios, daugiausia didelės, įmonės diegia inovacijas ir naudojasi įvairiomis subsidijomis dėl didelės administracinės naštos ir ne visada aiškių inovacijų išlaidų tinkamumo finansuoti taisyklių;

(32) Vengrija ir toliau labai priklauso nuo Rusijos iškastinio kuro. 2024 m. daugiau kaip 70 % gamtinių dujų ir daugiau kaip 80 % suvartojamos žalios naftos buvo Rusijos kilmės. Pastangas atsisakyti priklausomybės nuo Rusijos Vengrija deda lėtai;

(33) Vengrijoje fiksuojamos didelės subsidijos atitinkamam iškastiniam kurui ir jų neplanuojama laipsniškai atsisakyti iki 2030 m. Visų pirma laipsniško atsisakymo prioritetu galėtų būti laikomos subsidijos iškastiniam kurui, kuriomis nei tikslingai sprendžiama energijos nepritekliaus problema, nei tikros energetinio saugumo problemos, trukdoma elektrifikacijai ir kurios nėra labai svarbios pramonės konkurencingumui. Vengrijoje subsidijos iškastiniam kurui, pvz., komunalinių sąnaudų mažinimo programa, pridėtinės vertės mokesčio sumažinimas centralizuotam šildymui naudojant gamtines dujas ir akcizo mokesčio už dyzelino naudojimą žemės ūkyje grąžinimas, yra ekonomiškai neefektyvios, dėl jų išlieka priklausomybė nuo iškastinio kuro ir jomis neskatinama elektrifikacija gyvenamųjų namų sektoriuje. Šių subsidijų mažinimas ir laipsniškas panaikinimas atitinka ES įsipareigojimus ir gali padėti Vengrijai kontroliuoti valdžios sektoriaus išlaidas;

(34) dėl nelanksčios sistemos greitas atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimas nesumažina priklausomybės nuo elektros energijos importo, todėl tam tikromis dienomis lėmė itin didelį didmeninės elektros energijos kainos svyravimą. Namų ūkių vartotojai turi ribotas galimybes naudotis dinamiška kainodara, o išmaniųjų skaitiklių įrengiama mažai (mažiau nei 10 %), o tai taip pat trukdo lankstumui. Dėl ribotos tarpvalstybinės prekybos Vengrija negali visapusiškai pasinaudoti bendrosios rinkos teikiamais privalumais – tiekti elektros energiją ten, kur paklausa yra didesnė. Be to, maža konkurencija Vengrijos balansavimo rinkoje lemia didesnes sąnaudas. Energijos kaina įmonėms Vengrijoje yra viena didžiausių ES. Energijos importas 2024 m. sumažėjo, tačiau tebėra didelis, todėl išorės balansas yra pažeidžiamas kylant energijos kainoms, o tai yra problema, nustatyta pagal makroekonominio disbalanso procedūrą;

(35) Vengrijai vis didesnį poveikį daro su klimatu susijusi rizika, kaip matyti iš sausrų, kurias ji patyrė 2022 m., taip pat ir 2024 m., dėl kurių žemės ūkio sektorius patyrė didelių nuostolių. Silpni administraciniai pajėgumai ir nepakankama žalioji infrastruktūra kenkia bendram Vengrijos hidrologiniam atsparumui, visų pirma jos natūraliam vandens sulaikymo pajėgumui. Be to, dėl žemės ūkio, pramonės ir žmonių gyvenviečių keliamos taršos vandens kokybė prasta – tik 11,3 %. paviršinių vandenų yra geros ekologinės būklės (ES vidurkis – 37,3 %). Vengrijos pažanga diegiant žiedinę ekonomiką yra lėta ir nepakankamai dėmesio skiriama pakartotiniam naudojimui, taisymui ir perdirbimui. Remiantis 2023 m. duomenimis, Vengrijos išteklių našumas – 1,33 EUR/kg, o žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis – 5,9 % yra gerokai mažesnis už ES vidurkį (2,74 EUR/kg ir 11,8 %), o konvergencija nepastebima. Dėl ribotų išteklių paskirstymo ir nepakankamų atliekų tvarkymo pajėgumų atliekų tvarkymo sektoriuje perdirbimo rodikliai buvo palyginti maži, o sąvartynai naudojami pernelyg intensyviai;

(36) Vengrijos konkurencingumo ir inovacijų potencialą riboja prasti nepalankioje padėtyje esančių asmenų ir profesinio rengimo ir mokymo studentų pagrindiniai įgūdžiai, menkas tretinį išsilavinimą įgyjančių asmenų skaičius ir ribotas pažeidžiamų grupių kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas. Dėl didelės nelygybės švietimo srityje, ypač romų

atžvilgiu, pusė nepalankioje padėtyje esančių mokinių turi menkus pagrindinius įgūdžius. 2022 m. PISA tyrimas rodo, kad vidutinis matematikos rezultatų atotrūkis tarp bendrojo ir profesinio mokymo programų ES yra vienas didžiausių, daugiausia dėl socialinių ir ekonominių skirtumų. Dalyvavimas profesinio rengimo ir mokymo programose didėja, tačiau sistemoje vis dar nepakankamai galimybių keisti studijų kryptį ([23]), o trejų metų profesinio rengimo ir mokymo programos, kuriose sumažintas bendrojo lavinimo turinys, nesuteikia tiesioginės prieigos prie švietimo trajektorijų, dėl kurių įgyjama aukštesnė kvalifikacija. Mokytojų trūkumas kelia didelį susirūpinimą senėjant darbo jėgai, ypač nepalankiausioje padėtyje esančiuose regionuose ir kaimo vietovėse. 2024 m. Vengrija pradėjo įgyvendinti esminę mokytojų atlyginimų reformą, bendrai finansuojamą ESF+ lėšomis. Be to, didesnis mokytojų savarankiškumas ir mokytojų vertinimo sistema, pagal kurią būtų atlyginama už novatoriškus ir įtraukius pedagoginio mokymo metodus, galėtų padėti pritraukti gerų rezultatų pasiekusius kandidatus ir išlaikyti jaunus mokytojus šioje srityje. Nepaisant didėjančios aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausos, aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius tebėra vienas mažiausių ES. Tai susiję su maža gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos absolventų dalimi, o tai dar labiau mažina Vengrijos gebėjimą pritraukti investicijų į aukštųjų technologijų sektorius;

(37) vidutinis užimtumo lygis yra aukštas, tačiau kai kurios nepalankioje padėtyje esančios grupės, pvz., žemą išsilavinimą turintys asmenys, asmenys su negalia ir romai, ir toliau susiduria su kliūtimis, trukdančiomis pasinaudoti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybėmis ir gauti stabilų darbą. Tai tebėra neišnaudotas darbuotojų rezervas, o Vengrija taip pat priklauso nuo užsieniečių darbuotojų. Vis dar galima gerinti veiksmingų perkvalifikavimo bei kvalifikacijos kėlimo galimybių ir tinkamų specialiai pritaikytų paramos paslaugų – įskaitant universaliųjų įgūdžių ugdymą, sveikatos ir psichologinę paramą ir paramą ieškant darbo – prieinamumą nepalankioje padėtyje esančioms grupėms. Neseniai iš dalies pakeitus teisinę sistemą dėl aktyvios darbo rinkos politikos, sudaroma daugiau galimybių propaguoti mokymo paslaugų teikimą, taip pat esama galimybių pagerinti valstybinių užimtumo tarnybų pajėgumus šioje srityje. Vidutinė nedarbo trukmė viršija 12 mėnesių. Trijų mėnesių bedarbio pašalpa riboja laiką, per kurį galima rasti tinkamą darbą arba adekvačių kvalifikacijos kėlimo galimybių, ir didina riziką susirasti nekokybišką darbą arba atsidurti ilgalaikio nedarbo ir skurdo padėtyje;

(38) darbdavių ir profesinių sąjungų socialinis dialogas tebėra silpnas, ypač viešajame sektoriuje. Nors 2024 m. privačiojo sektoriaus trišaliam forumui buvo sukurta derybų dėl minimaliojo darbo užmokesčio teisinė sistema, 2024 m. ir 2025 m. pasiūlyta pagrindinė ekonominė politika buvo priimta nepasikonsultavus su atitinkamais darbdaviais ir profesinėmis sąjungomis. Viešojo sektoriaus darbuotojų teisės pamažu silpnėjo. Tam tikriems valstybės tarnautojams buvo sukurtas atskiras užimtumo statusas, o tai silpnina jų gebėjimą kolektyviai ginti savo interesus;

(39) didėja socialinė atskirtis ir skurdas, ypač tarp vaikų, vyresnio amžiaus žmonių ir asmenų su negalia. Turtinė nelygybė labai padidėjo ir yra viena didžiausių ES. Mokesčių sistema yra palanki dideles pajamas gaunantiems namų ūkiams, o didžioji dalis socialinės paramos teikiama mokesčių kreditais. Minimaliųjų pajamų, ypač darbo pakeitimo išmokos, adekvatumas yra vienas mažiausių ES. 2023 m. socialinių išmokų poveikis toliau mažėjo mažinant skurdą (ypač vaikų) ir išliko nedidelis, kiek tai susiję su pajamų nelygybės mažinimu. ES finansuojama programa, kuria remiamas būstas, socialinės paslaugos ir švietimas 300 nepalankiausioje padėtyje esančių savivaldybių, yra svarbus žingsnis į priekį, tačiau reikia tikslingesnių priemonių, kuriomis būtų gerinamos galimybės naudotis pagrindinėmis socialinėmis ir pagrindinėmis paslaugomis. Netolygus geografinis gydytojų pasiskirstymas yra didelė kliūtis gauti sveikatos priežiūros paslaugas atokiuose šalies regionuose. Politikos priemonės, kuriomis siekiama spręsti mažų sveikatos priežiūros išlaidų ir nuolatinio sveikatos priežiūros specialistų trūkumo problemą, tebėra ribotos. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė yra viena iš mažiausių ES. Šių iššūkių sprendimas taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją, atsižvelgiant į Komisijos tarnybų antrojo etapo šalių analizę pagal socialinės konvergencijos sistemą ([24]);

(40) išlaidos būstui neigiamai veikia gyvenimo lygį, visų pirma žmonių, gyvenančių žemiau skurdo ribos. 2010–2024 m. būsto kainos išaugo 230 %. Socialinių būstų ūkis yra mažas ir mažėjantis, o mažas pajamas gaunantys namų ūkiai turi ribotas galimybes gauti paramą būstui, nesant aiškios ir tikslingesnės vyriausybės paramos būsto politikai. Prie būsto kainų augimo prisidėjo dosnios ir netikslinės būsto subsidijos ir ribota būsto pasiūla;

([23]) Sklandus besimokančių asmenų perėjimas visoje švietimo ir mokymo sistemoje horizontaliai ir vertikaliai.
([24]) SWD(2025)95 – „Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF)“, 2025 m.

(41) atsižvelgiant į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir išvadas dėl susidariusio disbalanso, rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytose 1, 2, 3, 4 ir 6 rekomendacijose. 1, 2, 4 ir 6 rekomendacijose nurodyta politika padeda spręsti pažeidžiamumo problemas, susijusias su valdžios sektoriaus ir išorės finansavimo poreikiais. 3 rekomendacijoje nurodyta politika padeda mažinti pažeidžiamumą, susijusį su sąnaudų konkurencingumu ir kainų spaudimu,

REKOMENDUOJA Vengrijai 2025 ir 2026 m. imtis šių veiksmų:

1. Didinti bendras išlaidas gynybai bei saugumui ir stiprinti pasirengimą, kartu užtikrinant skolos tvarumą laikantis 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų. Laikytis 2025 m. vasario 18 d. Tarybos rekomenduoto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo, kad būtų ištaisyta perviršinio deficito padėtis, kartu pasinaudojant leidžiamąja išlyga pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą didesnėms gynybos išlaidoms. Panaikinti neatidėliotinas energijos paramos priemones. Veiksmingai koordinuoti ir aiškiai atskirti makroekonominę politiką, kad būtų užtikrintas fiskalinis ir išorinis tvarumas. Laipsniškai panaikinti likusias kainų ir palūkanų normų viršutines ribas ir lygiavertes priemones, kad būtų sumažintas iškreipiamasis poveikis ir sudarytos palankesnės sąlygos sklandžiam pinigų politikos poveikiui. Stiprinti vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto sistemą, suderinti metinių biudžetų rengimą su biudžetiniais metais ir apriboti veiksmų laisvę vykdant metinius biudžetus. Didinti ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą, kartu išsaugant adekvatumą, visų pirma sprendžiant pajamų nelygybės problemą.

2. Atsižvelgiant į reformų ir investicijų užbaigimo tinkamu laiku terminus, taikomus pagal Reglamentą (ES) 2021/241, nedelsiant paspartinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą, skubiai įgyvendinant būtinas priemones ES finansinių interesų apsaugai užtikrinti. Paspartinti sanglaudos politikos programų (ERPF, TPF, ESF+, Sanglaudos fondo) įgyvendinimą, pasinaudojant, kai tinkama, laikotarpio vidurio peržiūros teikiamomis galimybėmis. Optimaliai pasinaudoti ES priemonėmis, įskaitant programos „InvestEU“ ir Europos strateginių technologijų platformos teikiamas galimybes, siekiant padidinti konkurencingumą.

3. Gerinti reguliavimo sistemą ir didinti konkurenciją produktų ir paslaugų, visų pirma mažmeninės prekybos, rinkose, vengiant savavališkų administracinių intervencijų, specialiai pritaikytų teisės aktų, kuriais konkrečioms įmonėms suteikiamas nepagrįstas pranašumas ar sudaromos nepalankios sąlygos, ir rinką iškraipančių valstybės remiamų sandorių, taip pat sumažinant neatidėliotinų priemonių naudojimą tiek, kiek tikrai būtina, laikantis bendrosios rinkos ir teisinės valstybės principų. Skatinti kapitalo rinkų plėtrą didinant mokesčių ir reguliavimo paskatas. Stiprinti viešojo sektoriaus ir įmonių inovacijų sistemą gerinant viešųjų mokslinių tyrimų ir plėtros išlaidų nuspėjamumą ir geriau nukreipiant esamas priemones į MVĮ.

4. Paspartinti iškastinio kuro tiekimo įvairinimą, kad būtų laipsniškai panaikinta priklausomybė nuo Rusijos šaltinių, ir imtis konkrečių veiksmų siekiant laipsniškai panaikinti subsidijas iškastiniam kurui, visų pirma susijusias su dyzelinui taikomais akcizais, ir subsidijas, stabdančias elektrifikaciją gyvenamųjų namų sektoriuje. Didinti lankstumą ir konkurenciją elektros energijos sektoriuje stiprinant balansavimo rinką ir skatinant tarpvalstybinę prekybą elektros energija. Didinti hidrologinį atsparumą natūraliai sulaikant vandenį ir stiprinant administracinius gebėjimus, taip pat didinti žiediškumą, visų pirma stiprinant atliekų apdorojimo pajėgumus.

5. Gerinti švietimo rezultatus ir didinti tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičių ir didinti nepalankioje padėtyje esančių grupių, visų pirma romų, dalyvavimą kokybiško bendrojo švietimo sistemoje, toliau didinant mokytojo profesijos patrauklumą ir mokinių, įgijusių vidurinio ugdymo kvalifikaciją, suteikiančią galimybę įgyti tretinį išsilavinimą, dalį.

6. Didinti galimybes naudotis veiksmingomis aktyviomis darbo rinkos priemonėmis, visų pirma suteikiant kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybių nepalankiausioje padėtyje esančioms grupėms, ir užtikrinti veiksmingą socialinį dialogą. Didinti socialinės paramos ir bedarbio pašalpų adekvatumą ir visiems užtikrinti galimybę naudotis pagrindinėmis paslaugomis. Skirti paramos priemones būsto sektoriuje mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir didinti būsto, įskaitant socialinį būstą, pasiūlą.

Priimta Briuselyje 2025 m. liepos 8 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

S. LOSE